

KİTABXANAŞÜNASLIQ

Kərim TAHİROV

*M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru,
Əməkdar mədəniyyət işçisi, professor*

KİTABA VƏ MÜTALİƏYƏ MÜNASİBƏTDƏ HEYDƏR ƏLİYEV NÜMUNƏSİ

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin kitaba, mütaliyəyə və kitabxanaya münasibəti əks olunmuşdur. Heydər Əliyevin bir neçə M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanasına gəlişi, kitabxana haqqında söylədiyi fikirlər, öz kitablarından bir hissəsini bu kitabxanaya hədiyyə verməsi də burada xüsusi vurğulanmışdır.

Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına və milli mənəvi dəyərlərimizin mühafizə olunaraq gələcək nəsillərə çatdırılmasına böyük diqqət və qayğı ilə yanaşan Ulu öndərimiz Heydər Əliyev kitaba və kitabxanaya da həmişə böyük dəyər vermişdir. Kitabı mənəvi zənginliyin və elmlərə yiyələnməyin mühüm açarı hesab edən Ulu öndər daima gəncləri və ətrafındakı insanları mütaliə etməyə, kitabla həmsöhbət olmağa dəvət etmiş, həyatda kamil insan kimi yetişməyin, zəngin biliklərə yiyələnməyin yeganə yolunun mütaliədən keçdiyini söyləmişdir.

Məhz bu dəyər və diqqətin nəticəsi olaraq Heydər Əliyev hətta Azərbaycan üçün çox ağır olan 1995-1997-ci illərdə 4 dəfə M.F.Axundov adına Dövlət Kitabxanasında olmuş və həmin kitabxananın işləri ilə yaxından maraqlanmışdır. Bu səfərlər Milli Kitabxananın həyatında böyük dönüşlərlə yadda qalmış və onun inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır. Böyük fəxarət hissi ilə qeyd etmək lazımdır ki, hazırda özünün sürətli inkişafı və modernləşmə dövrünü yaşayan Azərbaycan Milli Kitabxanasının yenidənqurma konsepsiyasının əsası da XX əsrin 90-cı illərinin ortalarında ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. İlk dəfə Milli Kitabxanaya gələrək kitabxananın problemləri ilə maraqlanan Ulu öndər

özünün ciddi çətinlik dövrlərini yaşayan bu mədəniyyət məbədinin fondlarının zənginləşdirilməsi üçün tədbirlər görməyi tapşırırmışdır.

Ulu öndər Heydər Əliyev 1995-ci il iyun ayının 3-də Milli Kitabxanaya gələrək "Vətənə, dövlətə, xalqa sədaqət andı" kitabının təqdimat mərasimində iştirak etmişdir. O zaman M.F.Axundov adına Dövlət Kitabxanasının fəaliyyətini və orada çalışan insanların əməyini yüksək qiymətləndirən Ulu öndər demişdir: "Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan M.F.Axundov adına Dövlət Kitabxanasına gəlmişik. Kitabxana xalq, millət üçün müqəddəs bir yer, mənəviyyət, bilik, zəka mənbəyidir... Mən vaxtilə bu kitabxanaya dəfələrlə gəlmişəm. Amma bu gün kitabxananın astanasından keçərkən çox böyük hörmət və ehtiram hissi duyuram. Kitabxanaya və burada çalışan insanlara hörmət və ehtiramımı bildirmək istəyirəm". Bu fikirlər Heydər Əliyevin kitaba, kitabxanaya bir elm məbədi, bilik xəzinəsi kimi necə dəyər verdiyini əyani şəkildə göstərir. Kitaba, mütləyə böyük maraq göstərən və onlardan kifayət qədər bəhrələnən insan bu fikirləri söyləyə bilərdi.

Ümummillə liderimiz kitabxananın fondunun yeni ədəbiyyatla necə komplektləşdirilməsi ilə də maraqlanmış və bu işin çox vacib olmasını söyləmişdir. Ulu öndər kitabxanaya çox az sayda yeni ədəbiyyatın daxil olduğunu görərək demişdir: "Kitabxana elə bir yerdir ki, gərək daim onun fondu genişlənsin. Çünki dünya dəyişir, yeni əsərlər, kitablar yaranır. Ona görə də bizim bu mərkəzi kitabxanamız gərək daim yeni-yeni nəşrlərlə təmin olunsun". Eyni zamanda bunu nəzərə alaraq öz şəxsi kitabxanasından 300 nüsxəyədək çox qiymətli kitabı Milli Kitabxanaya hədiyyə etmişdir. Bununla da o, böyük və şərəfli bir ənənəyə başlanğıc vermişdir. Ulu öndər kitabxanadakı çıxışı zamanı bu məsələyə də toxunmuşdur: "Mən indi kitabxanaya xeyli kitab bağışladım. Güman edirəm ki, bunlar fondada öz yerini tutacaqdır. Zənnimcə, gələcəkdə bu təşəbbüs də davam edə bilər". Doğrudan da, xalqımızın böyük oğlunun bu dahiyənə çağırışı cavabsız qalmadı. Onun çağırışına səs verən görkəmli alimlərimiz və ziyalılarımız mərhum akademiklərimiz Ziya Bünyadov və Budaq Budaqov, Xalq yazıçısı Elçin, teatrşünas-alim Ədalət Vəliyev və başqaları Milli Kitabxanaya öz şəxsi kitabxanalarından xeyli miqdarda kitablar bağışladılar.

Heydər Əliyev M.F.Axundov adına Milli Kitabxanaya növbəti dəfə 1997-ci il noyabrın 5-də "Azərbaycan qaçqınları" fotoalbomunun təqdimat mərasimi zamanı gəlmişdir. O vaxt ulu öndər Milli Kitabxananın fondundakı xarici ədəbiyyatlarla da maraqlanmışdır və məlum olmuşdur ki, bir neçə ildir, Milli Kitabxananın fonduna xarici dillərdə yeni ədəbiyyat daxil olmur. Diqqəti bu məsələyə çəkən ulu öndərimiz oradaca Baş nazirə göstəriş vermişdir ki, Milli Kitabxanaya xarici dillərdə yeni ədəbiyyatın alınması məqsədilə 5000 ABŞ dolları həcmində əlavə vəsait ayrılсын və bu vəsait hər

il nəzərdə tutulsun. Ulu öndərin bu göstərişinə müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti həmin gün dərhal bu barədə müvafiq qərar qəbul etmiş və həmin ildən başlayaraq hər il kitabxanaya xarici ədəbiyyat və xarici dövrü nəşrlər almaq üçün 5000 ABŞ dolları həcmində vəsait ayrılmışdır. Bu gün bu məbləğ hamı üçün kiçik görünərsə də, o zaman üçün çox böyük məbləğ hesab olunurdu. Nəzərə alsaq ki, həmin dövrdə Milli Kitabxananın illik büdcəsi bütövlükdə heç beş min dollar deyildi, bu zaman bu məbləğin kitabxananın fondunun xarici kitablar və dövrü nəşrlərlə komplektləşdirilməsində böyük rol oynadığı daha aydın görünür.

Ulu öndər Heydər Əliyevin Milli Kitabxananın fonduna öz şəxsi kitabxanasından bağışladığı kitablar bu gün həmin kitabxananın Nadir kitablar və Kitabxana muzeyi şöbəsində böyük qayğı ilə mühafizə olunur və kitabxana fondundakı ən qiymətli kolleksiya kimi oxuculara, gənclərə, kitabxananın qonaqlarına və kitabxanaya ekskursiyaya gələn məktəblilərə və universitet tələbələrinə böyük fəxrlə nümayiş olunur.

Bu kolleksiyanın tərkibinə nəzər salarkən oradakı çoxsahəlilik və yüksək mütləmə mədəniyyəti diqqəti cəlb edir. Həmin kitabların içərisində incəsənətə, mədəniyyətə, arxitektura, Azərbaycan tarixinə, coğrafiyasına, Türkiyə və cənubi Azərbaycan ədəbiyyatına, ədəbiyyatşünaslığa, milli adət və ənənələrimizə, kənd təsərrüfatına, islam dininə və müxtəlif dinlərə, dünya ölkələrinin tarixinə və ictimai həyatına, Qarabağın tarixi və probleminə dair Azərbaycan, rus və dünya klassiklərinin və müasir yazıçıların əsərlərinə, uşaq ədəbiyyatı nümunələrinə və digər nəşrlərə rast gəlmək olur. Bütün bunlar bir tərəfdən Ulu öndərin mütləmə dairəsinin genişliyinin bariz nümunəsi olduğunu göstərsə də, digər tərəfdən bu böyük şəxsiyyətin bütün elmlərə marağının nümunəsi kimi qiymətləndirilməlidir. Ulu öndərin bütün elmlərə vaqif olduğunu hər birimiz dəfələrlə şahidi olmuşuq və bir sıra xarici jurnalistlərin ona verdikləri "Siz hər bir sahənin mütəxəssisi ilə onların özü kimi mühakimə yürüdə bilərsiniz və bu qabiliyyət Sizde haradandır?" sualına Heydər Əliyev cavab verirdi ki, hər sahəyə dair çoxlu sayda kitab oxumaq və zəngin həyat təcrübəsinə malik olmaq lazımdır. Doğrudan da bu kitablara, onların geniş tematikasına və həmin kitabların içərisində aparılan qeydlərə nəzər yetirərkən dahi şəxsiyyətin bu fikrinə tam əmin olursan. Yaxşı bir deyim var: "Nə oxuduğunu de, mən deyim sən kimsən". Bu deyim kitabın, mütləmənin Ulu öndərin həyatında oynadığı rola əyani misal ola bilər.

Xalqımızın ümummillə liderinin Milli Kitabxanaya bağışladığı kitabları vərəqləyərkən və orada Ulu öndərin öz əli ilə apardığı qeydlərlə tanış olarkən bu dahi şəxsiyyətin mütləmə qabiliyyətinə və məsələlərə düşüncəli şəkildə müdaxilə etmə qabiliyyətinə valeh olmamaq olmur. Tarixi hadisələrə tarixçi kimi müdaxilə etmək, ədəbiyyat məsələlərinə ədəbiyyatşünas

alim kimi münasibət göstərmək, incəsənət əsərlərinə və arxitekturaya böyük zərgər dəqiqliyi ilə yanaşmaq, Nizaminin, Füzulinin, Sabirin, Cəlil Məmmədquluzadənin, Şəhriyarın, Məmməd Arazın və başqa şair, yazıçı və dramaturqlarımızın əsərlərinə yaradıcı yanaşaraq müəyyən qeydlər etməsi Ulu öndərin sadəcə mütaliəçi deyil, həm də geniş təxəyyülə malik bir insan olmasına dəlalət edir.

Bu qiymətli kolleksiyada diqqəti çəkən bir kitab da var ki, o da Ulu öndərin müqəddəs Həcc ziyarəti zamanı ona bağışlanan "Qurani Kərim" kitabıdır. Dahi Heydər Əliyev onun üçün çox əziz olan bu kitabı da Milli Kitabxanaya bağışlayarkən demişdir ki, "...Orada – islam dininin mərkəzi olan Məkkədə mənə Quranın nüsxəsini bağışlamışlar. Çox nəfis şəkildə buraxılmış bu nüsxələrdən birini də Dövlət Kitabxanasına verirəm". Bu faktın özü də Ulu öndərin Milli Kitabxanaya müqəddəs bir elm və mənəviyyat məbədi kimi yanaşmasının bariz nümunəsidir.

Milli Kitabxana Ulu öndərin onun fonduna bağışladığı qiymətli kitabları zaman-zaman bu fenomen şəxsiyyətin yubileyləri münasibətilə keçirilən tədbirlərdə böyük fəxrlə nümayiş etdirir və gənclərə onlar haqqında böyük məhəbbətlə danışır. Həmin kitabları seyr edən gənclər bu dahi şəxsiyyətin elmi və təfəkkür dairəsinə, hərtərəfli inkişaf etmiş şəxsiyyət kimi formalaşmasında kitabların və mütaliənin roluna, elmi biliklərə yiyələnməyin məhz kitablardan keçməsinə bir daha əmin olurlar. Bu kitab kolleksiyası bugünkü DİN-in Polis Akademiyasının və Sumqayıt Dövlət Universitetinin kursantlarına, tələbə və müəllim heyətinə nümayiş olunmuşdur.

Bu il Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 93-cü ildönümü münasibətilə həmin kolleksiya ilk olaraq cəbhə bölgəsində Tərtər rayonundakı Gənclər Mərkəzində Tərtər Rayon İcra Hakimiyyəti, Bakı Dövlət Universitetinin Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi kafedrası və Milli Kitabxananın birgə təşkil etdiyi sərgi-konfransda nümayiş olunmuşdur. Bu tədbirlərin davamı olaraq Ulu Öndərin 93 illik yubileyinə həsr olunmuş silsilə tədbirlərdə – Milli Kitabxananın Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti ilə birlikdə keçirəcəyi "Kitabxanaşünaslıq elmi və təcrübəsi: gələcəyə çağırışlar" mövzusunda Beynəlxalq Elmi Konfransda, habelə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti və Bakı Dövlət Universitetinin Milli Kitabxana ilə birgə keçirdiyi Sərgi-Konfrans çərçivəsində nümayiş olunmuşdur.

Karim TAHIROV

**Example of Heydar Aliyev
in relation to the book and reading**

Summary

The article reflects the attitude of the national leader of the Azerbaijani people Heydar Aliyev to reading, a book and a library.

Separately, it is said about the growing successful activity of the Azerbaijan National Library after M.F.Akhundov and about the significant role that Heydar Aliyev played in its improvement.

Карим ТАИРОВ

**Пример Гейдара Алиева
в отношении к книге и чтению**

Резюме

В статье отражены отношение общенационального лидера Азербайджанского народа Гейдара Алиева к чтению, книге и библиотеке. Отдельно говорится о возрастающей успешной деятельности Азербайджанской Национальной Библиотеки им. М.Ф.Ахундова и о той значительной роли, которую сыграл в ее усовершенствовании Гейдар Алиев.